

Društvo Asociacija
Dalmatinova 4
1000 Ljubljana

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
Štukljeva cesta 44
1000 Ljubljana

Ljubljana, 16. 03. 2021

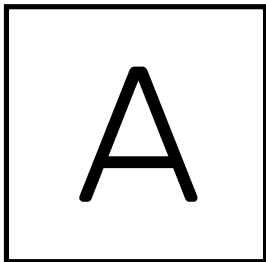
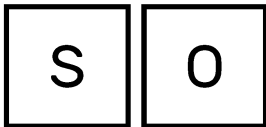
Zadeva: Predlog Asociacije glede Resolucije o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških do 2030

Spoštovani,

v Društvu Asociacija, krovni vsebinski mreži na področju kulture, ki združuje številne nevladne organizacije ter posameznike in posameznice, delujoče na področju kulture, se nam zdi potrebno, da ob pripravi nove resolucije nacionalnega programa za enake možnosti prispevamo tudi svoje predloge, saj strateške usmeritve in ukrepi močno vplivajo tudi na enake možnosti participacije v kulturnem in umetniškem sektorju. V nadaljevanju predlagamo ukrepe, ki so v praksi pomembni za akterje in akterke na področju, za razvoj polja v smeri večjega vključevanja ter višanja nivoja enakopravnosti v dostopu posameznikov in posameznic glede na različna primarna izhodišča v družbi.

V tem smislu se nam zdi najprej pomembno poudariti, da je celotni premislek o diskriminaciji na podlagi spola v preteklih resolucijah izključujoč, in sicer na način, da se fokusira le na binarni vidik moškega in ženskega spola, s čimer se zanemarja in diskriminira vse druge spolne identitete. Zato predlagamo, da se strategijo spremeni in dopolni na način, da upošteva širši vidik diskriminacije na podlagi spola, ki ni omejen zgolj na binarni aspekt moških in žensk. Če želimo kot družba resno nasloviti diskriminacijo na podlagi spola, je potrebno na vseh področjih razmisliti tudi o strateških pristopih vključevanja transspolnih oseb ter o ukrepih, ki bodo to omogočili tudi v praksi.

Splošno opažanje je še, da je kultura kot posebno področje v dokumentu praktično izpuščena, zato pozivamo k enakopravni vključitev in s tem k zagotavljanju enakih možnosti na tem področju. Pozivamo torej, da se v dokument vključi področje kulture in umetnosti kot področja, kjer je prav tako potrebno odpraviti neenakosti. Poleg tega pa predlagamo, da se v celoten dokument umetnost in kulturo umesti tudi kot metodo naslavljanja diskriminacije, izobraževanja in kot mehanizem vzpostavljanja načela spolne enakosti. Ob tem dodajamo še, da želimo splošnim sistemskim ukrepom dodati specifične vsebine za področje kulture in umetnosti tudi zato, da spodbudimo potrebo po tovrstni razpravi v Nacionalnem

programu za kulturo. Zato menimo, da v predlogu manjka večja vključenost in predviden angažma področnega ministrstva in predlagamo, da se Ministrstvo za kulturo doda kot nosilca in sodelujočega pri čim več predvidenih ukrepih Resolucije. Le tako bomo tudi na področju kulture in umetnosti lahko začeli sistematično obravnavati te teme, odpravljati diskriminacije in integrirati akterke področja v reševanje teh družbenih izzivov.

V nadaljevanju vam posredujemo naše predloge.

Predlogi

V tematsko področje 2.1. Odpravljanje neenakosti med spoloma pri zaposlovanju in zagotavljanje enake ekonomske neodvisnosti žensk in moških pod CILJ 1 – Spodbujanje enakih možnosti in enake obravnave žensk in moških na trgu dela s poudarkom na ranljivih skupinah žensk – se doda ukrep, ki se glasi »Izvedba analize vpliva spola na kariero v kulturi«.

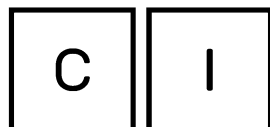
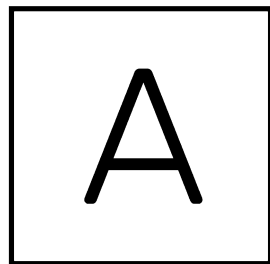
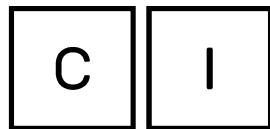
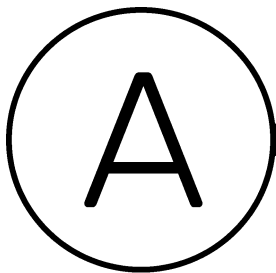
Obrazložitev:

Kljub temu, da je iz prakse razvidno, da različni faktorji povezani s spolom in spolnimi vlogami pomembno vplivajo na karierno dinamiko osebe (npr. porodniški dopust, skrb za družinske člane, oteženi pogoji za preboj na mednarodnem področju, udeležba rezidenčnih programov v tujini ipd.), na tem področju primanjkuje študij ali pa so obstoječe že zastarele. Za ustrezno naslavljanje teh vidikov neenakosti, ki se pojavljajo v družbi, je potrebno izvesti najprej ustrezne pozitivistične in kvalitativne študije, ki bi transparentno prikazale vse dinamike tenzij, razmerjih in drugih sistemskih faktorjev, ki vplivajo na reprodukcijo ekonomske neenakosti na podlagi spola. Samo tako se bodo lahko v prihodnje oblikovali ustrezni in učinkoviti korektivi, ki bodo preprečevali tveganje revščine na podlagi spola. Na področju kulture so med najbolj rizičnimi skupinami samozaposlene v kulturi.

V tematsko področje 2.1. Odpravljanje neenakosti med spoloma pri zaposlovanju in zagotavljanje enake ekonomske neodvisnosti žensk in moških pod CILJ 1 – Spodbujanje enakih možnosti in enake obravnave žensk in moških na trgu dela s poudarkom na ranljivih skupinah žensk – se doda ukrep, ki se glasi »Prilagojeno upoštevanje dokazovanja vrhunskosti na strokovnem in umetniškem področju«.

Obrazložitev:

Različni razpisi, kandidature in normativi za statusne terjajo določen izkaz kompetenc z nagradami, priznanji, števili nastopov ipd. v določenem obdobju, pri tem pa ne upoštevajo specifik spolno zaznamovanih življenjskih okoliščin, kot je npr. nosečnost ipd. Temu primerno bi bilo potrebno uvesti spolno specifično priznane omilitve kriterijev glede na

življenjske okoliščine oseb v prijavih oz. postopkih. Npr. samozaposleni v kulturi morajo po kriterijih obsega in kvalitete v zadnjih petih letih od prijave izkazati določeno število referenčnih objav, nastopov, izdaj itd., da izkažejo vrhunskost na svojem področju za pridobitev pravice do plačila prispevkov, kar je za osebo, ki je bila v vmesnem času na materinskem dopustu, objektivno precej težje.

V tematsko področje 2.1. Odpravljanje neenakosti med spoloma pri zaposlovanju in zagotavljanje enake ekonomske neodvisnosti žensk in moških, pod CILJ 4 – Lažje usklajevanje zasebnega, družinskega in poklicnega življenja ter večja vključenost moških v skrb za otroke in druge skrbi potrebne – se doda nov ukrep, ki se glasi »Odpravljanje učinkov neenakosti na področju delitve skrbstvenega in gospodinjskega dela v kulturi in umetnosti«.

Obrazložitev:

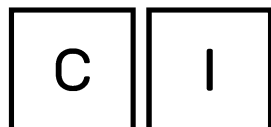
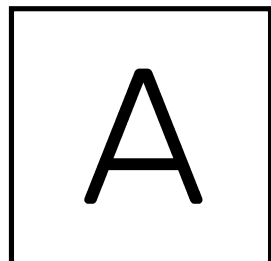
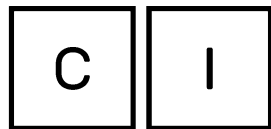
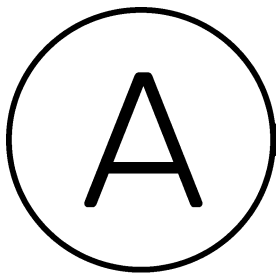
Ustvarjalke in ustvarjalci zaradi specifične družinske dinamike mnogokrat ne morejo enakovredno razvijati svoje umetniške in kulturne kariere. Z dodatnimi ukrepi, ki bi upoštevali te dinamike, bi bile lahko možnosti participacije vseh spolov v kulturnem udejstvovanju, raziskovanju, izpopolnjevanju, nastopanju in prepoznavnosti veliko boljše. Zato predlagamo serijo konkretnjših aktivnosti v ta namen:

1. Možnost koriščenja umetniških rezidenčnih stanovanj (npr. Dunaj, Berlin, London, New York) z otroki in partnerji;
2. Upoštevanje stroška varstva kot upravičenega stroška (pri realizaciji projektov in gostujočih tujih umetnicah);
3. Upoštevanje skrbstvenega dela (starševski dopust, porodniški dopust, nega za otroke in druge družinske člane) pri podeljevanju nagrad.

V tematsko področje 2.3 Družba znanja brez spolnih stereotipov se dopolni oziroma razširi področje kulture in umetnosti.

Obrazložitev:

Na področju kulture se neenakost spolov kaže na različnih ravneh, o čemer pričča tudi statistika, zato je potrebno to neenakost naslavljati v vseh podsistemih. Eden od primerov je viden pri deležu avtorstva moških in žensk v umetniških programih javnih kulturnih institucij. Na uprizoritvenem področju (analiza programov MGL, SNG Maribor, SNG Drama, SNG Nova Gorica, PGK) je bil tako v sezonah med letoma 2015 in 2019 delež uprizorjenih dramskih tekstov izpod peresa žensk le 26,27%, prav tako so ženske režirale le 32,26 % premiernih uprizoritev. Pri tem je viden vzorec, da je režija ženskam pogosteje zaupana za uprizoritve na sekundarnih odrih, bralnih uprizoritvah ali pri predstavah, ki so namenjene otrokom in mladini. Neenakost vidimo tudi pri podeljevanju nagrad za umetniške dosežke. Med prejemniki Prešernove nagrade (podeljuje se od leta 1947) je

tako le 8,89 % žensk, nagrado Prešernovega sklada (podeljuje se od leta 1962) pa je prejelo le 16,83 % žensk.

V tematsko področje 2.2. Zmanjšanje neenakosti žensk in moških v vzgoji, izobraževanju, znanosti in športu ter preseganje spolnih stereotipov na vseh področjih pod CILJ 1 – Zagotavljanje enakih možnosti žensk in moških na področju vzgoje in izobraževanja ter zmanjšanje spolne segregacije – se doda nov ukrep, ki se glasi »Vključitev večjega števila dosežkov ženskih znanstvenic in umetniško-kulturnih avtoric ter spolno drugače definiranih oseb v izobraževalne kurikule«.

Obrazložitev:

Po vsem tem času v slovenskih šolskih učbenikih, knjigah in v študijskih gradivih še vedno prevladujejo moške figure na področju znanosti, umetnosti, literarnega ustvarjanja, politično-zgodovinskih dosežkov itd. Učna gradiva in kurikule je potrebno ustrezno prenoviti in vključiti večji delež avtoric in oseb drugih spolov v kurikule slovenskega jezika, naravoslovnih predmetov, likovnega pouka in umetnostne zgodovine ter zvišati deleža avtoric in spolno drugače definiranih oseb na seznamu maturitetne literature za slovenski jezik.

V tematsko področje 2.2. Zmanjšanje neenakosti žensk in moških v vzgoji, izobraževanju, znanosti in športu ter preseganje spolnih stereotipov na vseh področjih pod CILJ 2 – Zmanjšanje neenakosti med ženskami in moškimi v znanosti in raziskovanju – se doda področje kulture, kjer se kot ukrepe doda:

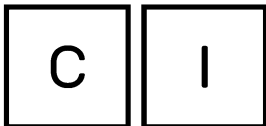
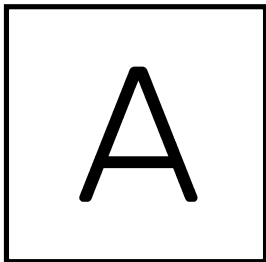
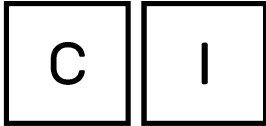
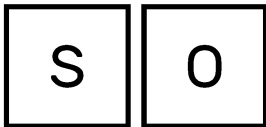
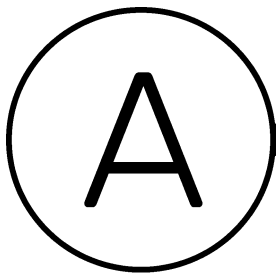
- 1. Izvedba raziskave o spolni neenakosti v kulturi.*
- 2. Spodbujanje javnih zavodov k bolj spolno uravnoteženemu programiranju.*
- 3. Spodbujanje predlagateljev nagrad, da pri pripravi predlogov upoštevajo načelo spolne enakosti.*

Obrazložitev:

Ker nam primanjkuje raziskav za boljši vpogled v spolno diskriminacijo na področju kulture in umetnosti, bi potrebovali študijo, za katero bi bilo dobro, da je periodična. Raziskava bi omogočala boljše in bolj fokusirane cilje in ukrepe za izboljšanje stanja na področju.

Ker javni zavodi, tudi sodeč po predloženi preliminarni statistiki, ne dosegajo spolne uravnoteženosti, bi bilo potrebno oblikovati ustrezen ukrep, ki bi k temu stremel.

Pri karierni dinamiki, uspešnosti in prepoznavnosti so pomembne tudi nagrade in priznanja. Potrebno je ustvariti spodbudno okolje za ženske in osebe drugih spolov za uspešnost, ustvarjalnost in razvoj. Zato je pomembno, da se spodbuja podeljevalce nagrad k oblikovanju spolno

uravnoveženih komisij, ki presojuje o prejemnikih nagrad in da se predlagatelje nagrad spodbuja, da pri pripravi predlogov upoštevajo načelo spolne enakosti (npr. za vsakega predlaganega prejemnika podajo tudi predlog za prejemnico ali transspolno osebo).

V tematsko področje 2.4 Preprečevanje in boj proti vsem oblikam nasilja nad ženskami pod CILJ 4 – Zagotavljanje varnega delovnega okolja brez nasilja, spolnega nadlegovanja in nadlegovanja zaradi spola – se doda nov ukrep, ki se glasi »Sprejem ustreznih pravilnikov za preprečevanje spolnega nasilja in oblikovanje ustreznih notranjih protokolov na umetniških akademijah in v kulturnih institucijah«.

Obrazložitev:

Obstajajo različna pričevanja, ki so se nabrala tudi v okviru kampanje #Jaz tudi v kulturi, ki dokazujejo da je spolno nasilje v kulturi prisotno in da bi ga zato bilo potrebno ustrezno nasloviti in pričeti stremeti k popolnemu zatrtju tega pojava. Slednje se lahko dela z ozaveščanjem in oblikovanjem kulture, kjer žrtve spregovorijo o napadih na njih in izpostavijo storilce, predvsem pa je to možno regulirati tudi z ustreznimi internimi pravilniki in postopki v kulturnih institucijah.

Za vsa dodatna pojasnila in vprašanja ostajamo na voljo.

Lep pozdrav,

Društvo Asociacija

DRUŠTVO ASOCIACIJA
–društvo nevladnih organizacij in posameznikov na področju kulture

PISARNA
Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana

SEDEŽ
Metelkova 6, 1000 Ljubljana

+386 (0)1 4341 244
+386 (0)51 773 611

info@asociacija.si
www.asociacija.si

DAVČNA ŠTEVILKA
38450666 (nismo dav. zav.)

MATIČNA ŠTEVILKA
1768875

TRR
SI56 61000 0014575 664
(pri DH d.d.)